בשעה א איד איז מקיים די מצוה אין אן אופן ווי דאס איז מצד הקב"ה, ער טוט דאס דערפאר וואס אזוי האט דער אויבערשטער געהייסן, איז דעמולט ניט שייך צו מחלק זיין און ענטפערן אויף איין זאך "הן" און אויף א צווייטע זאך "לאו"; וויבאלד אז דאס איז "אשר קדשנו במצותיו וצונו", א ציווי פון דעם אויבערשטן, ענטפערט ער "הן", סיי בנוגע צום לוח הראשון מיט די מ"ע שבו, און סיי בנוגע צום לוח השני מיט די מל"ת שבו;

אבער בשעת תורה קומט אן און זי ווערט אויך מצד <u>המקבל</u>, ביז אין אן אופן ווי גערעדט פריער (סב"ג) אז תורה מאכט איבער די וועלט אז זי זאל ווערן לעבעדיק - איז ווי אזוי קען מען איבערמאכן די וועלט, דוקא דורך דערויף וואס אויף א מ"ע זאגט ער "הן", ער טוט די זאך, און אויף א מל"ת זאגט ער "לאו", ער איז דאס שולל.

וע"פ כל הנ"ל ווערן פארענטפערט אלע דיוקים והערות האמורים לעיל.

ל בנוגע צו דער שאלה וועגן די עגלות, וואס נקודת השאלה איז געווען, אז מ'געפינט בנוגע צו נדבת המשכן אז ס'איז געווען בהרחבה הכי גדולה, עאכו"כ בנוגע צו די עניינים וואס די נשיאים האבן געבראכט צו חנוכת המשכן - און אעפ"כ, בנוגע צו די עגלות געפינט מען א צמצום הכי גדול;

אויף צו טראגן 48 קרשים גדולים, וואס יעדער קרש איז געווען עשר אמות אורך ואמה וחצי רוחב, און אויך די עמודים פון דעם משכן, און אויך עמודי החצר, וואס דארטן זיינען געווען איבער 50 עמודים, און אויך די יתדות ומיתרים וכו' - האט מען געגעבן מערניט ווי פיר עגלות,

און לויט דעם וואס די גמרא זאגט אז דער רוחב העגלה איז געווען חמש אמות, איז פארשטאנדיק, אז מ'האט געדארפט ארויפלייגן די קרשים איינעם אויפן צווייטן כו', און מ'האט געדארפט האבן אז א בן לוי זאל ארומגיין און זעהן אז די קרשים זאלן זיך ניט אפגליטשן פון דער עגלה -

איז לכאו' אינגאנצן ניט פארשטאנדיק: פארוואס האט מען געזשאלעוועט געבן נאך עגלות?!

ובפרט לויט דעם וואס מ'זעט אז בני גרשון האבן באקומען צוויי עגלות, אע"פ אז זיי האבן געדארפט טראגן נאר די יריעות און די קלעים כו', וואס מ'קען זיי צוזאמענלייגן, און ס'איז ניט אזא שווערער משא; און בני מררי וואס זייער משא איז געווען שלא בערך שווערער, האבן זיי באקומען מערניט ווי פיר עגלות (מיט צוויי עגלות מער פון בני גרשון)

- האט -

האט דאס שוין רש"י באווארענט פריער: רש"י[142] זאגט אז ווען די נשיאים האבן געבראכט די עגלות, איז "לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום". וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז דאס וואס זיי האבן געבראכט זעקס עגלות (צוויי פאר בני גרשון און פיר פאר בני מררי) איז אויך געווען דערפאר וואס אזוי האט דער אויבערשטער געהייסן.

ובפשטות דארף מען זאגן אז די נשיאים האבן מכוון געווען לדעה העליונה, און זיי האבן מלכתחלה געבראכט מערניט ווי זעקס עגלות [ע"ד ווי רש"י[143] האט געבראכט פריער אז "יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים", וואס דערפון האבן אידן געהאט "עצי שטים" - האבן זיי אויך מכוון געווען און האבן געבראכט מלכתחלה מערניט ווי זעקס עגלות].

לא. עס בלייבט נאך אבער אלץ ניט פארשטאנדיק: פארוואס האט טאקע דער אויבערשטער געהייסן אז מ'זאל ברענגען מערניט ווי זעקס עגלות?!

וואס דערפון קומט ארויס א תורה והוראה הכי נפלאה:

מ'זעט בפועל אז די אלע 39 וואס אידן זיינען געווען אין מדבר, איז מען אויסגעקומען מיט פיר עגלות (פאר בני מררי), און וויבאלד אז "לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה"[144], איז פארשטאנדיק אז מ'האט ניט געדארפט האבן מער ווי פיר עגלות.

וואס אע"פ אז ווען ס'וואלט געווען מער עגלות וואלט געווען לייכטער, און מ'וואלט ניט געדארפט אנקומען צו קיין זהירות מיוחדה וכו' - וויל אבער דער אויבערשטער אז מ'זאל יע האבן א זהירות מיוחדת, און אז ס'זאל זיין אין אן אופן פון "יגעת ומצאת"[145] דוקא.

וואס דערפון קומט ארויס א הוראה נפלאה:

א איד קען זיך זוכן א לייכטן וועג, און טענה'ן: צוליב וואס דארף ער לערנען תורה ביגיעה, ביז צו א יגיעה הכי גדולה, איבער'חזר'ן יעדער ענין כו"כ פעמים, ביז "מאה פעמים", ווי דער אלטער רבי[146] איז מבאר דאס וואס די גמרא[147] זאגט אז "השונה פרקו מאה פעמים" איז "לא עבדו", אז דאס איז דערפאר וואס בימיהם איז געווען די רגילות לערנען

- יעדער -

---

142) פרשתנו ז, ג. 143) תרומה כה, ה. 144) שבת עז, ב.
145) מגילה ו, ב. 146) תניא פט"ו. 147) חגיגה ט, ב.

יעדער זאך מאה פעמים, וואס דאס איז אן ענין וואס מ'דארף דערצו האבן א יגיעה עצומה, און מ'דארף אנקומען צו די באוו-ארעניש אז "יהיו בעיניך חדשים"[148] און ניט "כאגרת ישנה"[149] - ער וויל בעסער לערנען א נייע זאך און קענען אויפטאן א חידוש וכו'.

און ווי מ'זעט בפועל אז ס'איז א שווערע זאך פועל'ן ביי א בעל שכל ער זאל לערנען הונדערט מאל דעם זעלבן שכל, אע"פ אז ס'קומען ניט צו קיין נייע הסברות; ער האט געלערנט דעם ענין צום ערשטן מאל מיט א חיות הכי גדול, און דערנאך האט ער דאס איבערגע'חזר'ט ד' פעמים (ווי ער זאגט אין מדרש[150] אז ס'דארף זיין "ראה ויספרה הכינה וגם חקרה"), ער האט דאס געלערנט אכט מאל, זעכציק מאל (ווי מ'געפינט ביי כמה ענינים אז מ'האט דאס געלערנט ששים פעמים) -

איז לכאו', צוליב וואס דארף ער לערנען די זעלבע זאך נאכאמאל, ביז "מאה פעמים", ס'איז בעסער ער זאל לערנען א נייע זאך און קענען אויפטאן א חידוש וכו' - און דאס וואס ער וועט פארגעסן במשך הזמן דאס וואס ער האט שוין געלערנט, איז מען דאך ניט עובר אויף "פן תשכח"[151] סיידן ווען ער טוט דאס במזיד וכו'[152], און אז ער וועט פארגעסן, וועט דאס זיין אן אונס, און "אונס רחמנא פטרי'"[153], מיט אלע ענינים של היתר וואס זיינען דא אין דערויף.

זאגט מען אים, אז לימוד התורה דארף זיין אין אן אופן של יגיעה דוקא: "מאה פעמים" מוז ער דאס לערנען, אזוי איז די רגילות בימיהם (און אויב ניט, טויג דאס ניט), מ'זאגט אים נאכמער: אז ער דארף דאס לערנען "מאה פעמים ואחד", דוקא דעמולט הייסט ער "עבדו", און אויב ניט איז דאס "לא עבדו" (ווי די גמרא זאגט אין חגיגה[147], און דער אלטער רבי איז דאס מבאר בארוכה[146]).

וואס דאס איז די הוראה וואס מ'נעמט ארויס דערפון וואס בני מררי האבן געהאט מערניט ווי פיר עגלות - אז ווי-באלד מ'האט געקענט אויסקומען מיט פיר עגלות, טאקע דורך א יגיעה גדולה, אבער דורך דער יגיעה האט מען דאס געקענט טאן, דארף מען ניט האבן מער עגלות, ווארום דער אויבערשטער וויל אז ס'זאל זיין אין אן אופן פון "יגעת ומצאה" דוקא.

לב. און דאס איז די הוראה וואס מ'נעמט ארויס דערפון - אז

- וויבאלד -

----

148) פרש"י תבוא כו, טז. 149) פרש"י ואתחנן ו, ו.
150) שמו"ר פ"מ, א. 151) ואתחנן ד, ט. 152) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ו-ז. 153) ב"ק כח, ב.

וויבאלד אז "לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה", איז יעדער זאך וואס איז דא אין וועלט, דארף אויסגענוצט ווערן בתכלית השלימות, אפי' ווען ס'קומט אן מיט א יגיעה גדולה.

און ווי מ'זעט בנוגע צו די עגלות - אז לכאו', האט מען געקענט ברענגען מער עגלות, וואלט מען פארשפארט די יגיעה פון ארויפלייגן אלע קרשים וכו' אויף פיר עגלות, און מ'וואלט פארשפארט די יגיעה פון ארומגיין לעבן דער עגלה און היטן אז קיין קרש זאל ניט אראפפאלן פון דער עגלה.

ובפרט אז דא וואלט מען אויך פארשפארט לייגן די קרשים איינעם אויף דעם צווייטן - וואס לכאו' איז דא אין דעריף א שאלה:

ס'שטייט אין ירושלמי[154] אז "קרש שזכה להנתן בצפון ינתן בצפון בדרום ינתן בדרום", דערפאר וואס ס'איז דא חילוקי דרגות צווישן דער קדושה שבצפון ובדרום וכו', ע"ד ווי די קרשים וואס רואים פני קדה"ק האבן א קדושה יתירה[155], דערפאר וואס זיי שטעלן צוזאמען דעם מקום פון קדה"ק. איז עד"ז פארשטאנדיק בנוגע צו די קרשים וואס געפינען זיך בקודש גופא, אז ס'איז דא א נפק"מ צווישן די קרשים וואס זיינען נענטער צום מנורה ושלחן און דער מזבח הפנימי מיט די ווייטערדיקע קרשים, אז זיי האבן א קדושה יתירה.

ובמילא, בשעה מ'האט געדארפט ארויפלייגן די קרשים אויף די עגלות, איז אן אופן אז איין קרש זאל ליגן אויפן צווייטן וכו' (ווארום ס'זיינען געווען מערניט ווי פיר עגלות) - ווערט א גאנצע שאלה צי מ'מעג לייגן א קרש אויף א צווייטן קרש וואס האט א קדושה יתירה (זייענדיק פון די קרשים וואס רואים פני קדה"ק וכיו"ב) - בדוגמא ווי מ'טאר ניט לייגן א ספר של נביאים אויף א ספר של תורה, ועד"ז כתובים אויף נביאים, ווי ס'ווערט אראפגעבראכט אין שו"ע[156] בנוגע להלכה בפועל.

איז ווען מ'וואלט געבראכט א ריבוי עגלות, איז נוסף דערצו וואס מ'וואלט פארשפארט די טרחא וכו', וואלט אויך ניט געווען די שאלה וועגן ארויפלייגן די קרשים איינער אויף דעם צווייטן, ווארום מ'וואלט געקענט מאכן אז פאר יעדער פאר קרשים וועט מען האבן אן עגלה.

און אעפ"כ זאגט מען, אז וויבאלד "לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה", דארף מען אויסנוצן יעדער זאך וואס

- איז -

----

154) שבת פי"ב ה"ג ובקרבן העדה שם. אסת"ר פ"ד, ד.
155) ראה ג"כ פרש"י בהעלותך ח, יא. 156) יו"ד סו"ס רפב.

איז דא אין וועלט בתכלית השלימות, און אויב מ'קען אויסקו-
מען מיט פיר עגלות, דארף מען ניט ברענגען מער עגלוה, אע"פ
אז דאס איז פארבונדן מיט א יגיעה וכו'.

ד.ה. אז אפי' ווי רער אויבערשטער האט באשאפן די
וועלט (ניט נאר ווען ס'רעדט זיך וועגן אן ענין פון תורה
וואס איז פארבונדן מיט קדושה), האט ער דאס באשאפן אין אן
אופן אז "לא ברא כו' דבר אחד לבטלה", ווי די גמרא זאגט
דאס אפי' בנוגע צו א שבלול און א יתוש, וואס זיי זיינען
בריות קטנות, און היפך הטהרה - אויך זיי דארף מען האבן
אין וועלט, ווארום "לא ברא כו' דבר אחד לבטלה".

און ווי עס ווערט דערציילט[157] אז בשעת דוד המלך האט
געפרעגט א שאלה צוליב וואס האט דער אויבערשטער באשאפן א
"שפינק" - האט מען אים באוויזן אז דאס איז פארבונדן מיט
זיין מציאות: ווען דוד איז אנטלאפן פון שאול און האט זיך
באהאלטן אין א מערה, האט א שפין פארדעקט די מערה, און
דורך דעם איז דוד געבליבן בחיים.

וואס דא רעדט זיך וועגן א מציאות פון א מלך ישראל,
וואס דער מלך איז דאך "לב כל קהל ישראל"[158] - און דער "לב"
איז דאך דער עצם המציאות, כידוע די תשובה פון חכם צבי[159]
אז דער לב איז נאכמער נוגע ווי דער דאש מיט אלע איבעריקע
אברים שהנשמה תלוי' בהם (ווארום אין דער תשובה רעדט זיך
נאר בנוגע צום לב);

רעדט זיך דא וועגן א מלך בישראל, "לב כל קהל ישראל",
און אין דערויף גופא - וועגן דוד המלך, כידוע די מעלה פון
דוד המלך, ווי דער רמב"ם[160] איז מבאר בארוכה "כיון שנמשח
דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם,
שנאמר כסאך יהי' נכון עד עולם", מיט אלע פרטים וואס דער
רמב"ם רעכנט אויס בנוגע צו גדרי המלוכה פון דוד וזרעו -

איז בשעת דוד המלך האט זיך פארטשעפעט מיט דעם ענין
פון "לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה" (וויבאלד אז ער
האט געפרעגט צוליב וואס האט דער אויבערשטער באשאפן א
געוויסן נברא), האט מען אים באוויזן אז אין דערויף איז
תלוי זיין גאנצע מציאות!

וואס דערפון איז פארשטאנדיק די הוראה, אז יעדער זאך
וואס איז דא אין וועלט דארף אויסגענוצט ווערן בתכלית

- השלימות -

----

157) ילקוט מעם לועז עה"פ ש"א כו, יב. וראה תרגום עה"פ
תהלים נז, ג. 158) רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו. 159) סע"ד-
עז. וראה סה"מ תשי"א ע' 186 בהערה. 160) שם פ"א ה"ז.

השלימות, ווארום "לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה".

וואס דאס זאגט מען צום בן חמש למקרא - אז בשעת ער לערנט אז בני מררי האבן געהאט מערניס ווי פיר עגלות, און ביי אים ווערט א שטורעם: היתכן, ער האט דאך געלערנט אז ס'איז געווען אזוי פיל קרשים און עמודים, יתדות און מיתרים וכו', און אעפ"כ האט מען זיי געגעבן מערניט ווי פיר עגלות? -

זאגט מען אים, אז דערפון דארף ער זיך אפלערנען ווי אזוי ער דארף אפהיטן זיין צייט, אז בשעת ער האט איין רגע, דארף ער אויסנוצן דעם רגע. וואס לכאו' קען ער טענה'ן אז ער וועט דאס אפלייגן אויף א רגע שלאח"ז, איצטער וועט ער גיין שפאצירן וכיו"ב, און אין א האלבע שעה ארום וועט ער לערנען די שיעורים אין תורה וכו' - זאגט מען אים אז דעם רגע וואס ער האט איצטער, דארף ער אים גלייך אויסנוצן -

אזוי ווי מ'זעט בנוגע צו די עגלות, אז אע"פ אז מ'האט געגעבן אלע עניני המשכן בהרחבה, פונדעסטוועגן האט מען געגעבן מערניט ווי פיר עגלות - ווארום וויבאלד אז מ'קען אויסקומען מיט פיר עגלות, דארף מען זען אויסנוצן די פיר עגלות בתכלית השלימות (און ניט ברענגען נאך עגלות, וויבאלד אז "לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה") - איז עד"ז פאר-שטאנדיק, אז יעדער מינוט וואס מ'האט דארף מען איר אויסנוצן בתכלית השלימות.

לג. די הוראה דערפון בנוגע לפועל - וואס דאס איז פארבונדן דערמיט וואס מ'קאכט זיך לעצט'ן וועגן די "מבצעים":

בשעת א איד באקומט א ידיעה אז ער קען טאן אין די "מבצעים" -

אנהויבנדיק פון "מבצע אהבת ישראל" וואס דאס איז א "כלל גדול בתורה"[161], דערנאך אויך אין "מבצע חינוך", וואס דורך דערויף שטעלט מען אויף א אידן אז ער זאל זיך פירן בדרך התורה והמצוה,

וואס דער ענין פון חינוך איז שייך אויך בנוגע צו זיך אליין, ווארום ער האט אויך דעם חיוב פון "מעלין בקודש"[162], במילא דארף ער זיך אויך מחנך זיין, ועאכו"כ ווען ס'רעדט זיך וועגן "ושננתם לבניך - אלו התלמידים"[81], און ווי דער אלטער רבי ברענגט אראפ אין הל' ת"ת[163] אז "על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים" וואס ער קען מיט זיי לערנען,

- און -

---

161) תו"כ ופרש"י עה"פ קדושים יט, יח. 162) ברכות כח, א. 163) פ"א ה"ח.

און דערנאך קומט דאס אראפ בדרך ממילא אין דעם ענין פון הפצת התורה והפצת המצוות - אנהויבנדיק פון "מבצע תפילין", וואס "הוקשה כל התורה כולה לתפילין"[164], דערנאך קומט דאס אראפ אין "מבצע מזוזה", און אין "מבצע צדקה", און אין "בית מלא ספרים - יבנה וחכמי׳",

און דערנאך קומט דאס אראפ אין די ג׳ מצוות, ג׳ עמודים, שעליהם נשען כל בית ישראל: "מבצע נרות שבת קודש", "מבצע כשרות האכו"ש", און "מבצע טהרת המשפחה" - וואס דאס זיינען די דריי ענינים וואס אין דיי איז נשתבחה שרה, די ערשטע אידישע פרוי (ווי רש"י ברענגט אראפ בפירושו עה"ת[165]), און דערנאך איז דאס נמשך געווארן צו רבקה, און דערנאך איז דאס נמשך געווארן צו אלע אידן, ווארום דאס איז געווען די הוראה כללית פון אברהם אבינו, "אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו", מחנך זיין די קינדער אז זיי זאלן גיין אין דער וועג עד סוף כל הדורות -

איז בשעת ער באקומט א ידיעה אז ער קען טאן אין די מבצעים, דארף ער וויסן אז מ׳דארף אויסנוצן יעדער רגע אויף דעם, און קיין איין רגע טאר ניט גיין לבטלה. און מ׳קען ניט זאגן אז "אם לא עכשיו" וועט ער דאס טאן "למחר", ויש מחר שהוא לאחר זמן[166] - ווארום יעדער רגע דארף אויסגענוצט ווערן בתכליה השלימות.

ובבכש"כ וק"ו דערפון וואס מ׳זעט אז בנוגע צו די עגלות האט מען געטאן אין אן אופן אז מ׳האט זיי אויסגענוצט בהכליה האפשריוה, ביז וואנעט אז מ׳האט ארויפגעלייגט אויף פיר עגלוה אלע קרשים ועמודים און יהדות ומיתרים וכו׳ - ד.ה. אז מ׳האט זיי אויסגענוצט בהכלית האפשריוה (דורך דעם וואס מ׳האט באווארענט דורך א בן לוי אז די קרשים זאלן ניט אראפפאלן וכו׳).

ויה"ר אז אזוי ווי "כל העוסק בתורה עולה כאילו הקריב עולה"[167] - איז דערפון וואס מ׳רעדט וועגן בנין המשכן, וואס "משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן", זאל מען בקרוב ממש קומען צו דעם ענין פון "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", וואס דעמולט וועט זיין דער ביהמ"ק השלישי על הלו, און אין אן אופן פון א בנין נצחי, בקרוב ממש ובעגלא דידן.

* * *

לד. מ׳האט גערעדט פריער אויף וויפל מ׳דארף אויסנוצן

- יעדער -

----

164) קידושין לה, א. 165) חיי שרה כד, סז.
166) תנהומא בא יג. פרש"י שם יג, יד. 167) מנחות קי, א.

(משא"כ הקרבנות דחנוכת המזבח, שכל נשיא הקריב ביומו).

ובקרבן הכללי דיום הראשון ישנו עילוי לגבי הכלל דיום האחרון (הסך־הכל דכל קרבנות הנשיאים) – כי הכלל דיום האחרון ישנו רק ביום האחרון (שאז ישנם כבר בפועל הקרבנות דכל הנשיאים), משא"כ הקרבן הכללי דיום הראשון ישנו בפועל **בכל** י"ב הימים, כי קרבן זה הי' כבר במשכן **בפועל** החל מיום הראשון.

טז. אודות הקרבן הכללי שהביאו הנשיאים ביום הראשון – „שש עגלות צב ושני עשר בקר" – דובר פעם בארוכה (שיחת ש"פ נשא תשל"ח סי"ד) שמצינו בזה דבר פלא. ובהקדים:

נדבת בנ"י עבור המשכן היתה באופן של נדיבות לב גדולה ביותר, ועד שבמשך ב' ימים בלבד הביאו בנ"י את **כל** נדבת המשכן (ראה רמב"ן ויקהל לו, ג), ולכן הי' צורך להכריז ולהודיע ש„איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש", כי „המלאכה היתה דים גו' והותר" (ויקהל שם, רז). ועד כדי כך שלא נשאר לנשיאים מה להביא (מלבד „אבני השהם גו'"), ו„לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה" (פרש"י שם לה, כז).

ועפ"ז – צריך להבין: מדוע הביאו הנשיאים „**שש** עגלות צב" בלבד, „עגלה על שני הנשיאים", היינו, שכל ב' נשיאים השתתפו יחד בקניית עגלה אחת, לכאורה, הי' כל נשיא צריך לנדב עגלה אחת שלימה, ולשם מה הי' זקוק להשתתפותו של נשיא הב' במחצית ההוצאות דקניית העגלה?!

[אין להקשות מדוע הביא הנשיא רק אחד ולא יותר - כי אין לדבר סוף, ובפרט שמצינו מעלה מיוחדת במספר אחד דוקא – „פר אחד איל אחד" דיוהכ"פ ושמע"צ, וכיו"ב. אבל כאשר מצינו שהתנדבו **פחות** מאחד („עגלה על שני הנשיאים") – נשאלת השאלה: מדוע לא הביא כל נשיא עגלה אחת עכ"פ].

דהנה, פשיטא שאצל הנשיאים לא הי' חסרון בתכונה ד„נדיב לב", ובודאי היתה באפשרותו וביכלתו הכספית של כל נשיא לקנות עגלה אחת בממונו הפרטי, ללא צורך שהנשיא הב' ישתתף עמו בקניית העגלה [שהרי איתא בגמרא (בכורות ה, ב) „שאין לך כל אחד ואחד מישראל (לא רק **נשיאי** ישראל) שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים", ונוסף לזה היתה גם „ביזת הים"] – ואעפ"כ, רואים בפועל שהנשיאים הביאו **שש** עגלות בלבד, „עגלה על **שני** הנשיאים", היינו, שכל נשיא נתן ממונו עבור **מחצית** ההוצאות דקניית עגלה אחת?!

נוסף לזה:

מטרתן של העגלות היא – „לעבוד את עבודת אוהל מועד", „שתי העגלות . . לבני גרשון", כדי לשאת את יריעות המשכן וכו', „ואת ארבע העגלות . . לבני מררי", כדי לשאת את קרשי המשכן וכו'. ומאחר שמספר קרשי המשכן הי' ארבעים ושמונה, הנה כאשר מחלקים מ"ח קרשים לד'

בלתי מוגה

עגלות, נמצא שבכל עגלה היו מטעינים י"ב קרשים (מלבד העמודים וכו').

והנה, ע"פ המבואר בגמרא (שבת צח, א) אודות אופן הנחת הקרשים על גבי העגלות, בהתאם לרוחב ועובי הקרשים ואורך ורוחב העגלות - מובן, שהקרשים היו מונחים (בחלקם עכ"פ) זה על גב זה. וכמבואר בגמרא (שם צט, א) שבן לוי הי' הולך סמוך לעגלות, „דכי משתלפי קרשים הוה נקיט להו".

ועפ"ז - אם הנשיאים היו מנדבים י"ב עגלות, היו יכולים להוסיף עוד כמה עגלות לבני מררי, ואז היו יכולים להניח את כל הקרשים על גבי העגלות עצמן, באופן של כבוד כו', ולא הי' צורך להניחם בשטח מצומצם, באופן דקרש א' על גבי הקרש הב'?!

יז. והביאור בזה:

ידוע הכלל שכל דבר צריך להיות באופן של שלימות, וכאשר מנצלים דבר מסויים, כחות מסויימים וכיו"ב, צריכים לנצל זאת בשלימות, היינו, שלא ישאר פרט א' שלא נוצל לתכליתו, כי אם ישנו פרט א' שלא נוצל כדבעי, נמצא שפרט זה הוא לבטלה.

וזוהי אופן הנהגת הקב"ה - „ואני המתחיל", וכמ"ש „מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל" - ש„לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה", היינו, שכל פרט ופרט שנברא ע"י הקב"ה, יש לו תכלית ומטרה מסויימת שלכך נברא.

דלכאורה, מאחר שישנו ריבוי עצום של נבראים, דומם צומח חי ומדבר - מהו החסרון אם נאמר שישנה איזו כבשה קטנה שמסתובבת בעולם ללא כל מטרה, או שישנו איזה צמח הגדל בעולם ללא כל מטרה, או שישנו איזה גרגיר חול על שפת הים ללא כל מטרה, ואדרבה: יש מקום לומר שגדלותו של הקב"ה מתבטאת בזה שישנו ריבוי עצום של פרטי נבראים, עד שאין כל תשומת לב אליהם!

ואעפ"כ מדגישים ש„לא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה", כי כאשר ישנו בזבוז ללא כל תועלת - הרי זה היפך השלימות, ולכן, בהכרח לומר שכל פרט בבריאה יש לו מטרה ותכלית מסוימת שלכך נברא.

וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בשם אביו, שאפילו הפרט הכי קטן שבסוג הדומם, כגון: טלטול עלה מצד לצד ע"י הרוח, וכיו"ב, הרי זה בהשגחה פרטית, וענין זה נוגע במחשבה הקדומה דא"ק!

וענין זה נתגלה לכאו"א מאתנו - כדי שנדע שגם הנהגתנו צריכה להיות בדוגמת הנהגת הקב"ה, היינו, להשתדל שלא יהי' דבר לבטלה, אפילו פרט א' בלבד, אלא לנצל כל ענין וכל פרט בתכלית השלימות.

והנה, מאחר שלא ברא הקב"ה בעולמו דבר אחד לבטלה - התבטא ענין זה גם במשכן, שזהו מקום השראת השכינה, כמ"ש „ושכנתי בתוכם" [דאע"פ שהמשכן הי' „אוהל" ולא „בית", הרי עליו נאמר „ושכנתי בתוכם", ולכן הרי

בלתי מוגה

זה „מקום מנוחתי", ואדרבה: דוקא במשכן ישנה מעלת הנצחיות, כמארז"ל שמעשה ידי משה נצחיים הם, ולכן, לעתיד לבוא יתגלו קרשי המשכן ועמודיו וכו', וכל כלי המשכן]:

כאשר ישנם עגלות שבכחן לשאת י"ב קרשים, הנה אם יטעינום בו' קרשים בלבד, נמצא שמנצלים רק מחצית מהכח שהעגלה יכולה לשאת, ומחצית הב' - מתבזבז לבטלה.

ולכן, למרות שכל נשיא הי' מעוניין לנדב את העגלה בעצמו (ללא השתתפות הנשיא הב' במחצית ההוצאות) - הנה כאשר חושבים אודות שלימות המשכן, אי אפשר להביא יותר משש עגלות, כי בכחן של שש העגלות לשאת את כל המשא, ואם יביאו עגלות נוספות ויחלקו את המשא בין כל העגלות, הרי חלק מכחן של העגלות יתבזבז לבטלה (היפך השלימות).

דוגמא לדבר: כלי שרת מקדשים כשהם **מלאים** דוקא, היינו, כאשר מנצלים את **כל** הכלי בשלימותו (מבלי להשאיר חלק **ריק** בכלי, שחלק זה לא בא לידי שימוש). ועד"ז בנדו"ד: **כל** כחן של העגלות צריך לבוא לידי שימוש, ולכן, אין להרבות בעגלות יותר מכפי הדרוש לנשיאת המשא, שאז מתבזבז חלק מכחן של העגלות לבטלה.

יח. ומזה למדים הוראה נפלאה בעבודת האדם:

קודם שמתחילה העבודה הפרטית דכל יום ויום, „כל יומא ויומא עביד עבידתי'", „נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום" [בהתאם לחילוקים שבין „ראשיכם שבטיכם" עד „חוטב עציך ושואב מימיך"], וקודם התחלת העבודה באופן דהליכה מחיל אל חיל, שזהו ענין הליכת המשכן (ע"י העגלות) ממסע למסע [וכתורת הבעש"ט הידועה שבמשך חיי האדם בעוה"ז ישנם מ"ב מסעות, בדוגמת מ"ב המסעות דכלל ישראל] - ישנה הוראה כללית בנוגע לאופן העבודה, שצריכים לנצל את **כל** הכחות שניתנו במילואן ובשלימותן.

ומובן, שאינו יכול לסמוך על עבודתו של הזולת - כי נשמתו נתלבשה בגופו כדי למלא שליחות של הקב"ה, וא"כ, הרי זו מצוה שבגופו, שאין יכולים לקיימה ע"י שליח. ובפשטות: הכחות שניתנו **לו** ע"י הקב"ה, מנוצלים דוקא ע"י עבודתו, ולא ע"י עבודת הזולת, ולכן, עליו לנצל את כל הכחות שניתנו לו ע"י הקב"ה, שלא יהי' הדבר לבטלה ח"ו.

ועד"ז מובן עד כמה צריכים לייקר ולנצל כל רגע לעבודת ה':

לכאורה, יכול יהודי לחשוב שכבר מילא את תפקידו בעבודת ה' ביום זה; הוא פעל על עצמו להתפלל „תפלת העמידה" עם פירוש המילות, הוא אכל „לשם שמים, כדי לעבוד את ה' בגופו" (כי אכילת דבר גשמי שלא לשם שמים פועלת בו ירידה), כמבואר בתניא (פ"ז), הוא למד תורה וקיים מצוות, עסק בעשיית טובות ליהודים, לבני ביתו, וגם לעצמו (אכל ושתה, טייל ונח, ואפילו קרא את ה„עיתון") - וא"כ, מדוע שלא יסתובב כמה דקות, או דקה אחת בלבד, ללא כל תוכן?!

בלתי מוגה

הנה על זה אומרים לו: „אני נבראתי לשמש את קוני", ולכן צריך האדם לנצל כל רגע בהתאם לתכלית בריאתו - „לשמש את קונו", כי רק עי"ז הרי הוא מצדיק את בריאתו!

אבל אעפ"כ, טוען הוא: היתכן, במשך כל שעות היום (כ"ג שעות ונ"ט דקות) עסק בעבודת ה', וא"כ, מה הרעש אם תשאר דקה אחת במשך המעת־לעת ללא כל תוכן (הרי אין כוונתו לעשות פעולה מסויימת היפך רצון ה')?!

הנה על זה אומרים לו: הקב"ה ברא אותך באופן ד„אתם קרויין אדם", ע"ש „אדמה לעליון", ולכן, כשם שהקב"ה לא ברא בעולמו דבר אחד לבטלה, כמו כן ניתן הכח לכאו"א מישראל שהנהגתו תוכל להיות (ולכן דורשים ממנו שהנהגתו תהי') באופן שאפילו רגע א' במשך כל ימי חייו לא ילך לבטלה ח"ו!

ומאחר ש„כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא **לכבודו**" (כמ"ש בסיום וחותם מסכת אבות), מובן, שיהודי צריך לנצל כל רגע באופן המתאים לכבודו של הקב"ה, שזוהי תכלית בריאת רגע זה - „לא בראו אלא לכבודו". אלא שישנם חילוקים בנוגע לאופן העבודה: בשעת תפלת העמידה מתבטא השימוש לקונו („לא בראו אלא לכבודו") בענין הביטול „כעבדא קמי מרי"; בשעת לימוד התורה מתבטא השימוש לקונו ע"י העיון והיגיעה להבין בשכלו את עניני התורה, ועד"ז בנוגע לשאר המצוות, ועד להתעסקות בעניני הרשות - „כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו„בכל דרכיך דעהו".

וזוהי ההוראה הכללית הנלמדת מהשיעור חומש דיום חמישי פ' נשא (סיום וחותם ימי השלומין דחגה"ש), שבו מסופר אודות העגלות שנדבו הנשיאים עבור המשכן - שצריכים לנצל כל דבר לתכליתו, עד שלא ישאר אפילו פרט א' לבטלה.

יט. ויה"ר שבקרוב ממש יקויים היעוד „לתקן עולם במלכות שדי" - בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

וההכנה לזה היא - ע"י מעשינו ועבודתינו „מעין" זה, כאשר כאו"א מישראל מתקן את ד' אמותיו, חלקו בעולם, היינו, שחלקו בעולם יהי' מוכן וראוי לגילוי „מלכות שדי", עי"ז שיהודי ממלא את חלקו בעולם בעניני יהדות, קדושה ואלקות.

ועבודה זו נעשית הכנה קרובה לקיום היעוד „ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", ובאופן ד„מיד הן נגאלין".

* * *

כ. בהמשך למה שהוזכר לעיל שאדמו"ר הזקן כותב בסידורו שמר"ח סיון עד י"ב בו אין אומרים תחנון - מובן, שישנה נקודה כללית בכל י"ב ימים אלו, שזהו כללות הענין דאחדות ואהבת ישראל, כי בר"ח סיון נפעל הענין ד„ויחן שם ישראל נגד ההר", „ויחן" לשון יחיד, „כאיש אחד בלב אחד", וזו היתה ההכנה לקבלת התורה.

בלתי מוגה

שנוסף לזה שהיא הספירה השלישית, הרי היא כוללת גם את ב׳ הספירות חסד וגבורה, היינו, שזהו ענין א׳ שהוא משולש.

והנה, בפרק שלישי גופא ישנו ענין דשלישי שבשלישי - המשניות שבהם מודגש המספר „שלשה״ (בהתחלתן, ובתור ענין עיקרי): משנה א׳ - „הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה כו׳״, ומשנה ג׳ (לפי חלוקת המשניות בסידור אדה״ז) - „שלשה שאכלו על שולחן אחד כו׳״.

וצריך להבין:

בנוגע למשנה א׳ - לשם מה מקדים עקביא בן מהללאל ואומר „הסתכל בשלשה דברים״, הרי מאחר שמוכרח לפרטם (דאל״כ, אין ידעים על איזה „שלשה דברים״ צריכים להסתכל), שוב אין כל צורך להקדים ולומר שמספרם הוא „שלשה״, כי לאחרי הפירוט רואים שמספרם שלשה?!

ובנוגע למשנה ג׳ - מדוע מדגיש ר׳ שמעון „שלשה שאכלו על שולחן אחד כו׳״, לכאורה, שייך ענין זה גם כאשר מדובר אודות שנים שאכלו על שולחן אחד?!

וכפי שיתבאר לקמן (נוסף על הביאור המובא במפרשים).

כה. כאן המקום להשלים משנ״ת בהתוועדות שלפנ״ז (שיחת י״ב סיון סט״ז ואילך) בנוגע ל„עגלות״ שנדבו הנשיאים.

נתבאר שהנשיאים נדבו „שש עגלות צב . . עגלה על שני הנשיאים״, ולא יותר (י״ב עגלות) - בהתאם למארז״ל לא ברא הקב״ה בעולמו דבר אחד לבטלה, היינו, שכל ענין וכל פרט צריך להיות מנוצל לתכליתו, כדי שלא ישאר אפילו פרט א׳ לבטלה, ולכן, מאחר שהיו יכולים להטעין את כל המשכן על שש עגלות, אין צורך בעגלות נוספות, ולא זו בלבד שהעגלה הנוספת היא מיותרת (לבטלה), אלא אם היו מביאים עגלה נוספת ומחלקים את כל המשא בין שבעה עגלות, נמצא שישנו חלק מסויים בכל העגלות (גם בשש העגלות) שאינו מנוצל לתכליתו, כי כל עגלה בכחה לשאת אחד משישה ממשא המשכן, וכאשר ישנם שבעה עגלות, מטעינים עלי׳ רק אחד משבעה ממשא המשכן.

ושאלו על זה: מאחר שכל עניני המשכן היו באופן של הרחבה, ועד שהיו משקין את התמיד בכוס של זהב, מפני ש„אין עניות במקום עשירות״ - א״כ, מדוע הי׳ מספר העגלות בצמצום גדול כל כך, היפך ענין העשירות?!

והביאור בזה - בפשטות:

הכלל ד„אין עניות במקום עשירות״ אינו שייך כלל להמדובר לעיל אודות ניצול כח העגלות במילואן שלא ישאר שום פרט לבטלה - כי גם כאשר ההנהגה היא באופן של עשירות, אין אפילו פרט א׳ לבטלה*. ולדוגמא: כאשר

---

*) בפרש״י (שבת קב, ב): „אין עניות במקום עשירות - לא עשו דבר בצמצום, אלא הכל מתחלתן דיים והותר״.

אבל: כל זה הי׳ באופן ובמדת ההכנה למשכן (נדבת המשכן, בישול סממנים וכו׳), ופשיטא שלאח״ז לא נשאר ה„והותר״ לבטלה (שהרי נקדש וכו׳).

היו משקין את התמיד בכלי של זהב - אין כאן שום דבר לבטלה ח"ו, כי הכלי של זהב נוצל בשלימותו. ועד"ז בנוגע לכלי שרת, שהם מקדשים כשהם מלאים דוקא, היינו, כאשר כל הכלי מנוצל בשלימותו (כפי שהוזכר לעיל).

ואין להקשות שעצם ההשתמשות בכלי זהב כדי להשקות את התמיד הרי זה ענין של בזבוז, מאחר שיכולים להשתמש בכלי שאינו עשוי מזהב, וא"כ, הרי זה לבטלה - כי „עניות" ו„עשירות" הם ב' אופנים בסדר ההנהגה בחיים, ומובן שכאשר העשיר מתנהג באופן של הרחבה ביחס לאופן ההנהגה דעני, אין זה לבטלה ח"ו - כי כך הוא אופן ההנהגה דעשיר, ועד"ז בנוגע לשימוש בכלי זהב כדי להשקות את התמיד, שזוהי אופן ההנהגה המתאימה לעשירות דביהמ"ק.

דוגמא לדבר: מאכלו של עני בחול אינו דומה למאכלו בשבתות וימים טובים, שבהם אוכל גם העני בשר שמן ויין ישן. ומובן, שאין לומר שאכילת העני בשר שמן ויין ישן ביום השבת היא לבטלה ח"ו (מאחר שיכול לאכול בשר ויין סתם) - כי זהו אופן האכילה דיום השבת. ועד"ז מובן בנוגע לאופן ההנהגה דעשירות, שאין זה לבטלה ח"ו.

משא"כ בנדו"ד - הרי אם היו מביאים עגלות נוספות, הרי השימוש בהם לא הי' בשלימותו, כי חלק מסויים מכחן של העגלות לא הי' מנוצל, והי' נשאר לבטלה ח"ו.

כו. בהמשך להמדובר לעיל אודות העגלות - שאלו שאלה נוספת: כאשר דובר (בשיחה הנ"ל) אודות המשא שהטעינו על ארבעת העגלות דבני מררי, הוזכרו רק קרשי המשכן, ומדוע לא הוזכרו שאר הדברים שהטעינו על העגלות דבני מררי?

והביאור בזה - בפשטות: אין כל צורך לפרט את כל הדברים, ובלשון הגמרא „אטו תנא כי רוכלא כו'", ובתור דוגמא - הובא הענין דקרשי המשכן, אבל מובן בפשטות שהכוונה גם לשאר הדברים שהטעינו על העגלות.

והנה, תירוץ זה אפשר לומר בנוגע לעמודי המשכן, כי מאחר שמספרם הי' מועט (ד' עמודי הפרוכת, וה' עמודי המסך), לכן הוזכר בפירוש רק קרשי המשכן*. אבל בנוגע ל„אדנים" - אי אפשר לומר כן, כי מספר האדנים הי' **כפול** ממספר הקרשים (ב' אדנים לכל קרש), וא"כ, מדוע לא נזכר בשיחה אודות ה„אדנים"?!

והביאור בזה - בב' אופנים - תירוץ פשוט („א בעה"ב'שער תירוץ"), ותירוץ מחוכם („מיט א שפיצל"):

התירוץ ה„מחוכם": קרשי המשכן היו גדולים ביותר - „עשר אמות

----

*) בנוגע לעמודי החצר (דהקלעים ודמסך שער החצר) שמספרם הי' ששים (תרומה כז, ו־טז) - הנה **בפשש"מ** אינו ברור כלל גודלם, ואפשר שהיו דקים ביותר, **כנהוג** בכיו"ב (גם עתה). משא"כ בנוגע לד' עמודי הפרוכת, שמפורש בהם אדנים כאדני הקרשים: „ככר לאדן" (פקודי לח, כז, ובפרש"י).

אורך הקרש ואמה וחצי האמה רוחב הקרש", ועובי הקרש אמה אחת. ולעומתם הי' כל „אדן" אמה על אמה (ברוחב ג' רבעי אמה) בלבד. ולכן הוזכרו רק קרשי המשכן. אבל אעפ"כ, הרי זה תירוץ „מחוכם" - כי למרות שגדלם הי' כנ"ל, הרי מספרם הי' **כפול** ממספר הקרשים, צ"ו אדנים למ"ח קרשים.

והתירוץ הפשוט: עשר האמות דאורך הקרש כוללים גם את האדנים, כמ"ש „שתי ידות לקרש האחד גו'", ובפרש"י: „הי' חורץ את הקרש מלמטה באמצעו בגובה אמה, מניח רביע רחבו מכאן ורביע רחבו מכאן, והן הן הידות, והחריץ חצי רוחב הקרש באמצע . . ואותן הידות מכניס לאדנים שה"ז חלולים כו'", ועפ"ז כאשר היו מטעינים את הקרשים ע"ג העגלות, לא היו ה„אדנים" תופסים מקום מיותר (יותר מעשר האמות דאורך הקרש), כשם שה„אדנים" לא היו תופסים מקום מיותר בגובה המשכן. וכמובן, שאין כל הכרח לומר שכאשר היו מפרקים את המשכן כדי לשאתו ממסע למסע, היו מוציאים את הקרשים מן האדנים (שאז היו האדנים תופסים מקום נוסף), אלא היו מטעינים את הקרשים כפי שהם נתונים בתוך האדנים.

כז. בהמשך להמדובר לעיל אודות שימוש בכל דבר לתכליתו, שלא ישאר פרט א' שלא נוצל כדבעי, ע"ד כלי שרת שהם מקדשים כשהם מלאים - ישנו ענין הקשור ל„מנהג ישראל" בנוגע לקידוש והבדלה וברכת המזון:

ידוע המנהג שכאשר ממלאים כוס יין לקידוש והבדלה וברכת המזון, ממלאים את הכוס על כל גדותיו עד שישפך מעט יין. וטעם הדבר - משום סימן ברכה, כי כל בית שאין יין נשפך בו כמים אין בו סימן ברכה (עירובין סה, רע"ב).

ובנוגע למנהג זה - כאן המקום להבהיר פרט מסויים:

איתא בשו"ע (או"ח רסקפ"ג) „עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה, טעון הדחה ושטיפה חי ומלא וכו'", ובהמשך הדברים (שם ס"ד): „מלא - כמשמעו, שיהא מלא על כל גדותיו. ומ"מ אם חושש שאם יהא מלא הרבה ישפוך ויתבזה, ומניח קצת ריקן למעלה, אין לחוש, שעדיין שם מלא עליו".

ולכאורה: ע"פ המבואר בשו"ע משמע שכאשר נשפך יין מהכוס הרי זה ענין של בזיון („ישפוך ויתבזה") - וא"כ, כיצד נוהגים למלא את הכוס על כל גדותיו עד שישפך ממנו מעט יין?!

והביאור בזה:

שפיכה שיש בה משום בזיון היא - כאשר נשפך יין על הארץ, משא"כ כאשר נשפך מעט יין לתוך כלי. ולכן, צריכים להזהר להניח כלי שלם תחת כוס היין, ואז כאשר ממלאים את הכוס על כל גדותיו עד שנשפך ממנו מעט יין, ישפך היין לתוך כלי שלם [דלא כשפיכת היין לתוך כלי שבור בעת אמירת ה„מכות" ב„ליל הסדר"], ובמילא לא יהי' בזה ענין של בזיון.

אבל עדיין אינו מובן: גם כאשר נשפך מעט יין בתוך כלי - הנה למרות

שאין בזה ענין של בזיון (כנ"ל), הרי זה לכאורה „לבטלה", מאחר שאין משתמשים ביין זה?!

והביאור בזה - בפשטות:

מאחר ששפיכת היין היא כדי שיהי' בבית „סימן **ברכה**" - מובן, שפעולה זו היא לשם תכלית חשובה והכרחית ביותר - „סימן ברכה", ופשיטא שאין זה לבטלה ח"ו.

כח. ויה"ר שלאחרי הדיבור אודות הענינים האמורים לעיל - נזכה שענינים אלו יבואו בפועל ממש, הן בנוגע לכללות הענין ד„סימן ברכה", והן בנוגע לכללות הענין דקרשי המשכן וכו' - היינו, שבקרוב ממש זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יתגלו המשכן וכליו, כמרז"ל שמעשה ידי משה נצחיים, ויתגלו בשלימותם לעתיד לבוא.

ואז יהיו משה ואהרן עמהם, וכן רש"י - „רבן של ישראל", ביחד עם כל גדולי ישראל, ובמילא יוכלו לשאול ולברר אצלו את כל הענינים שאינם מובנים בפשוטו של מקרא, וכיו"ב, שבודאי ישנם ענינים מסויימים הדורשים ביאור.

וכאמור - שזוכים לזה בקרוב ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

* * *

כט. הביאור בפרש"י:

מטרת סיפור המרגלים היתה להפחיד את בנ"י שלא ירצו לעלות לא"י - „כי עז העם היושב בארץ גו' וגם ילידי הענק ראינו שם וגו'". ולכן, כאשר נאמר בפסוק ענין נוסף - „ושם ראינו את **הנפילים**" (נוסף על מש"נ „בני ענק"), מובן, שעי"ז נוסף ענין מיוחד בהפחדת בנ"י.

ולכן מפרש רש"י שנוסף לפירוש הפשוט דתיבת „הנפילים", שפירושה „ענקים", ישנו בזה ענין נוסף: „שנפלו מן השמים", שפרט זה מוסיף בגודל הפחד שצריכים לפחד מפניהם, כי לא זו בלבד שהם אנשים ענקים, הרי הם גם בֿרואים מיוחדים „**שנפלו מן השמים**".

ועפ"ז מובן מדוע מוסיף רש"י „מבני שמחזאי ועזאל" - כי כאשר יודעים את שמותיהם, הרי זה מוסיף עוד יותר בגודל הפחד מפניהם. ובהקדים:

הבן חמש למקרא יודע ששם הדבר מורה על תוכנו. ולדוגמא: בפסוק שלפנ"ז נאמר „אנשי מדות", ומפרש רש"י: „גדולים וגבוהים וצריך לתת להם מדה.. וכן ואיש מדון, איש מדה".

ועד"ז מובן בנוגע לב' השמות „שמחזאי ועזאל" - שהם מבטאים את תוכנם של אלו הנקראים בשמות הנ"ל:

בלתי מוגה